

3. Кальниченко О. А., Подміногін В. О. *Історія перекладу та перекладацької думки в Англії (ранній середньоанглійський переклад)*. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2006. № 27. С. 44-49.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОГЛЯДИ БОЕЦІЯ

Погрібна Н. І.

гр. АУП-17

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

Хоча перекладознавство як наука окреслилася лише у ХІХ-ХХ столітті, проте вона має давню історію. Вивчаючи основи цієї науки, констатуємо, що сучасні методи перекладу дуже різняться від тих, що використовувалися у давнину. Наша робота націлена на дослідження способів перекладу у період Середньовіччя з метою визначення їх актуальності для сучасних філологів-перекладачів.

До виникнення книгодрукування перекладачі постійно працювали з копіями текстів, у яких, у порівнянні з оригіналом, містилися лакуни. Тому перекладачам часом доводилося дописувати текст на свій розсуд. Наше розуміння поняття «переклад» відносно цього явища у Середні віки має бути досить гнучким, оскільки, з одного боку, це справді переписані іншою мовою джерела, з іншого – твори-оригінали, написані за мотивами давніх творів.

Середньовічні переклади були чітко регламентовані на твори для еліти і твори для широкого загалу. Відразу після нормандського завоювання перекладачі використовують переважно англо-нормандську мову, на відміну від англійської, яка на той час була мовою «низів». Переклади англо-нормандською мовою здійснювалися при дворах та у монастирських центрах.

Усний і письмовий переклад продовжував існувати в міжнародних стосунках, зовнішній торгівлі, військовій справі. Прогресивними у період Середньовіччя були переклади церковної літератури з так званих «святих мов» (єврейської, грецької, латини). Переклади церковних творів у деяких країнах сприяли розвитку національних мов і літератур.

Найпопулярнішими перекладацькими принципами в добу Середньовіччя були: «слово в слово» для перекладу церковної, філософської літератури та офіційних документів та «вільна інтерпретація» для перекладу художньої літератури.

Філософ Боецій поширив буквалістську стратегію на царину авторитетних світових текстів, він писав: «Боюсь, що роблю я помилку буквального перекладача, коли кожне слово передаю відповідним йому словом. Причина такого підходу полягає в тому, що в творах, в яких шукають знання з певного предмету, слід виражати не чари ясної мови, а незамулену істину. Отже, я відчував, що буду кориснішим, якщо, створюючи філософські твори латинською мовою, не пропущу жодної грецької літери» [1, с. 243].

Боецій (повне ім'я Аніцій Манлій Торкват Северин Боецій) – пізньоантичний і ранньосередньовічний філософ, теолог, логік, математик, політичний діяч. Його життя припало на час розпаду Західної Римської імперії та володарювання остготів. Він мав різнобічну освіту, добре знав грецьку мову і філософію; зробив кар'єру при королівському дворі у Римі. Саме тут Боецій швидко здобув славу вченого, про що свідчать релігійні діячі та письменники Кассіодор Флавій, Магн Фелікс Еннодій, Прісціан.

Не полишаючи наукових занять, Боецій вдався до політичної діяльності, набув високого політичного статусу в Остготському королівстві за Теодоріха Великого: став сенатором, у 510 – консулом. У 522 р. Теодоріх, який високо цінував всебічну освіченість і особисті якості Боеція, підніс його до посади *Magister officiorum* (начальника служб, фактично першого міністра королівства). У 523 р. Боеція звинувачено в причетності до змови проти короля, заарештовано і ув'язнено в Кальвенцано. В очікуванні страти Боецій написав (у прозі й віршах) свій головний твір «Розрада від філософії», який став однією з найпопулярніших книг пізньої античності та Середньовіччя і мав значний вплив на європейську літературу [2].

Боецій прагнув донести ідеї основних грецьких філософів до читачів, які володіли тільки латиною. Ця місія мала бути реалізована, насамперед, через переклади: Боецій мав за мету перекласти всі твори Аристотеля та Платона. Проте через передчасну смерть Боецію не вдалося завершити свій проект. Він підготував новий переклад і коментар до «Ісагоги» Порфирія, а також переклав твори Аристотеля «Категорія», «Аналітика», «Про тлумачення», «Топіка». Ці тексти аж до самого XIII століття були чи не єдиним джерелом вивчення Аристотеля [2; 3].

На думку вчених, переклади Боеція вплинули на середньовічну філософію й теологію, оскільки аж до XXI ст. праці Аристотеля були відомі винятково завдяки його перекладам. Низка проблем, порушених мислителем, досі не втратили актуальності та є предметом розмірковувань у сучасній філософії та релігії. Боецій проголошений Католицькою церквою святим (мучеником) локального значення. Вшановується церквою у м. Павії (Італія), де він був страчений, день його пам'яті – 23 жовтня [2].

Література:

1. Збірник наукових праць В. О. Подміногіна з історії та теорії перекладу. Харків: Вид-во НУА, 2017. 468 с.

2. Симчич М. В. Боецій. URL:

[https://vue.gov.ua/%D0%91%D0%BE%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B9 \(%D0%9C. %D0%92. %D0%A1%D0%B8%D0%BC%D1%87%D0%B8%D1%87\)](https://vue.gov.ua/%D0%91%D0%BE%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B9 (%D0%9C. %D0%92. %D0%A1%D0%B8%D0%BC%D1%87%D0%B8%D1%87) (дата звернення: 01.10.2023).) (дата звернення: 01.10.2023).

3. Chadwick H. *Boethius. The Consolations of Music, Logic, Theology, and Philosophy*. Oxford: Clarendon Press, 1981. 313 p. URL: https://www.academia.edu/73601351/Boethius_the_Consolations_of_Music_Logic_Theology_and_Philosophy (Last accessed: 28.09.2023).

ШКОЛА ПЕРЕКЛАДАЧІВ ТОЛЕДО

Поцілуйко А.

гр. АУП-17

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

Перший заклад, де навчали перекладачів з арабської латиною, був започаткований лише у XII столітті – у місті Толедо (Іспанія). Його заснував Дон Раймундо, архієпископ Толедо з 1126 по 1154 рік. Цей чернець-бенедиктинець глибоко розумів важливість арабської філософії для осягнення Аристотеля і вирішив зробити її приступною для тих, хто читав книжки, написані латиною [2].

Школа пройшла два окремі періоди, розділені перехідною фазою. Перший очолив архієпископ Толедо Реймонд у XII столітті, який сприяв перекладу філософських та релігійних творів, переважно з класичної арабської мови на латинську. Серед